

Rövid elemzés az Alaptörvény feltételezhető alkotmányossági alap-problémájáról

Kulcs-megállapítás: erősen valószínű, hogy közjogi érvénytelenségben szenved az Alaptörvény. Fő, szembesítő érv hozzá: Sólyom László tanulmánya a HVG 2012.01.08-i számában: Az alkotmányosság esélyei címmel. Idézet belőle, a Rendszerhiba és gyenge pontok című blokkból: „Az alaptörvény így nyitva áll mindazon anomáliák előtt, amelyek eluralkodtak a törvényhozásban, A zárószavazás előtti érdemi módosítás székelye is megesezt már vele – a bírák kényszernyugdíjazásának alkotmányba foglalásakor.” Sólyom László úr ténybeli megfigyelése alapos, pontos, sőt talán nem is csak ez az egy ilyen (mű)hiba keletkezett ott és akkor?! Tessék megnézni az Országgyűlés ülés-anyagait: a zárószavazással történő elfogadás napján kései módon, szabálytalanul, olykor pedig tartalmilag is alkotmányosértően benyújtott módosító indítványok tárgyában. Több mint egy-tucatnyi ilyen - elkésett, olykor másként is elszúrt – indítvány található, elemezhető. Van olyan képviselő, aki egymaga 15 opusszal „dicsekedhet”. Egy is sok, ha nem koherencia-zavar kiküszöbölése a tárgya.

Vö: a fentieket egy friss ab-határozattal, annak érv-rendszerével, ill. lényegi elvi azonosságával! A 27 oldalas AB-határozat nem teljes egészében nyer itt megjelenítés, de a meghatározó gondolati íve igen.

1279/B/2011. AB határozat A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN! Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában — dr. Bragyova András, dr. Holló András alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Paczolay Péter, dr. Pokol Béla, dr. Szalay Péter és dr. Szívós Mária alkotmánybírók különvéleményével — meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény közjogi érvénytelenség miatt alkotmányellenes, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

....

1. Az Alkotmánybírósághoz több indítvány érkezett — magánszemélyektől, jogi személyektől, köztük egyházaktól — a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) egésze, illetve egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére. Az Alkotmánybíróság a tárgyi azonosságra tekintettel az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január 3., a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján az indítványokat egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

2. A törvény egészének alkotmányellenességét állító és megsemmisítését kérő indítványok elsősorban az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 7. §-ának, 19. § (3) bekezdés b) pontjának, 20. § (2) bekezdésének és 36. §-ának sérelmére hivatkoztak; a törvény egyes rendelkezéseivel összefüggésben szintén az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, valamint 57. § (1) és (5) bekezdésének, 60. §-ának, illetve 70/A. §-ának sérelmét állították.

2.1.1. Több indítvány azt állította, hogy az Ehtv. megalkotására az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, 19. § (3) bekezdésének b) pontjával és 20. § (2) bekezdésével ellentétesen került sor, azáltal, hogy a törvényhozási eljárás során garanciális házsabályi rendelkezést sértettek. Az

indítványok szerint a T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat benyújtása ellentétes volt a Magyar Köztársaság Országgyűlésének házszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY. határozat (a továbbiakban: Házszabály) 107. §-ának (1) bekezdésével.

A 2011. július 8-án T/3507/90. számon benyújtott egységes javaslat ugyanis még azt tartalmazta, hogy az egyházak nyilvántartásba vételével kapcsolatos kérelemről a bíróság dönt; az átmeneti rendelkezések pedig akként szóltak, hogy a törvény hatályba lépését követő harminc napon belül valamennyi, korábban egyházként nyilvántartásba vett szervezet, amennyiben a törvényi feltételeknek megfelel, kezdeményezheti a bíróságnál egyházként történő bejegyzését, vagy alanyi jogon bejelentheti az egyesületre vonatkozó törvény szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat. A zárószavazás előtti módosító javaslat — állításuk szerint — a gyakorlatban átírta a törvényt, miközben a zárószavazás előtti módosítás lényege a „koherenciazavar” elhárítása, nem pedig az általános vitában, részletes vitában, bizottsági vitákban megvitatott és megszavazott törvényjavaslat gyökeres átalakítása. Az indítványok úgy érvelnek, hogy ezzel a megoldással *lényegében az országgyűlési képviselők nem teljesítették az Alkotmányban előírt feladatukat, hiszen olyan törvényt fogadtak el, amelynek tartalmát nem is ismerhették, azt meg sem vitathatták, ezzel az eljárással pedig sérült alkotmányos rendünk alapja, a demokratikus jogállamiság is, aminek alapvető eleme, hogy a demokratikusan választott legfelsőbb népképviselői szerv alkotja meg a törvényeket. Kiemelték: a törvényalkotásra vonatkozó szigorú eljárási szabályok (a Házszabály is) azért vannak, hogy valamennyi képviselőnek legyen lehetősége érdemben részt venni a törvényhozásban, ami nem csak a szavazást jelenti, hanem az előterjesztett javaslat érdemi megvitatásának lehetőségét, a javaslattal kapcsolatos érvek és ellenérvek kifejtését, megismertetését a döntést hozó testület többi tagjával.* Mindezekből az indítványozók azt a következtetést vonják le, hogy *ha a törvényjavaslat érdemi megvitatásának lehetősége az eljárási szabályok megsértése miatt elmarad, akkor ez valójában a törvényhozói hatáskör kiüresedését jelenti, így pedig a döntés közjogilag érvénytelen még akkor is, ha a javaslatot megszavazták. ....*”

Szakmai konklúzióm: ezt az érvelést az AB többségi határozata - 5 nemleges szavazatnak számító különvéleménnyel, továbbá 2 ráerősítő karakterű ún. párhuzamos indokolással - elfogadta. Szerintem helyesen, megalapozottan, további precedens-értékűen is, mivel az AB közjogi elvi precedens-bíróság, főként az (volt eddig). A közjogi érvénytelenség megállapításának voltak, vannak előzményei, elvei, alkotmányossági kritériumai, mindezek ráolvashatók az Alaptörvény genézisére is. Ilyen esetben érdemi-tartalmi vizsgálatra nem is kerülhetne sor a súlyos eljárási hiba miatt, annak kiküszöbölése előtt. Ez kvázi semmisséget jelöl és eredményez, ergo – alkotmányjogi tekintetben - kétséges, hogy van-e egyáltalán korrekt alkotmánya, alaptörvénye ma Magyarországnak. Legfeljebb az súlyos dilemma, hogy az AB mikor és miként kerül abban a helyzetbe, hogy mindezt határozatban kimondja: kinek milyen lépése, kezdeményezése kell hozzá? Sajnálatos alkérdés, hogy megvan-e az AB-nál már és még az elvi tisztaság, s az erkölcsi bátorság mindezen végig menni, ennek a végére járni?! Ám ez immár taktikai, időrendi, lebonyolítási kérdés az alapvető stratégiai bakizhoz képest! Elég, ha nyilvánvalóvá, majd levezethetővé válik az alaptörvényi „unortodox metódus”, továbbá az, ami ebből előbb-utóbb következik.

A rövid elemzés szemelvényez a fenti határozat pro és kontra érveiből. Bragyova András bíró úr – közjogi kompetenciájának révén és keretében – plasztikusan vázolja az itt vizsgálandó és eldöntendő alkotmányjogi kérdést. Egy kivonatolt mondat:”. A többségi elv érvényesülésének feltétele a kisebbségi jogok tiszteletben tartása.” Holló András bíró úr hasonlóképpen bemutatja a

törvény és a rendelet lényege, megalkotása közti különbséget, és szól az ún. képviselői beszédjog súlyáról is. Többet elemzik a Hárszabály alkotmányos súlyát, s a vele kapcsolatos hiba, visszaélés közjogi konzekvenciáit. Itt már széttartóak az álláspontok. Talán közös szál a koncepcionális változások megragadása, minősítése volt, azaz: sokdrangú, kis eljárási hiba nem alkotmányvértés.

A nemmel szavazók – döntően, és szinte egy stockban a jobboldal által jelölt új bírák – mentegették volna a menthetetlent, olykor a közjogi aktustan axiómáit is feledve. Legtávolabbra talán e téren Pokol Béla bíró úr ment: részben következetlenséget vélt felfedezni az AB gyakorlatában, részben pedig az Országgyűlés feltételen döntési jogát nyomatékossította még arra az esetre vonatkozóan is, ha „ egy törvényjavaslatnak akár az összes rendelkezéséhez módosító, illetve kapcsolódó módosító javaslatot nyújtanak be... „ és kifogásolta, hogy a többségi határozat szó szerint értette a Hárszabály adott §-át? Helyette „realitásra figyelő érvet” emleget, tartott volna jobbnak. De hát mi mást is tehetett volna az AB, alkotmányos követelményként mondja ki az írott normának pont az ellenkezőjét?! Utoljára a túltengő parlamenti szuverenitásnak a képe 1989. előtt volt honos.

Mindez adalék a 2012. 01.18-i strasbourgi vitához, melyben járulékosan az alaptörvény is a vita fókuszában szerepelt, s melyben vele kapcsolatban a magyar kormány-oldalon, hetykén ún. konkrétumokat kértek, avagy szöveghű alkotmányos ismerethiányt rögzítettek (másnál!).

Budapest, 2012.01.18.

összeállította: Kolláth György alkotmányjogász